

Wijsheid weeft: Het leven weven is het leven scheppen

Door Annine van der Meer.

Op 15 november 2014 en 7 maart 2015 organiseert academie PanSophia twee dagcongressen over het thema **Wijsheid Weeft**. In het hiernavolgende volgt achtergrondinformatie over het jaarthema.

De Spinsters. Dit beroemde schilderij 'Las Hilanderas' van Diego Velázquez uit 1657 is te bezichtigen in Museo del Prado in Madrid in Spanje. Het heeft de gigantische afmetingen van 167 bij 252 cm. Het staat ook bekend als 'De Mythe van Arachne'. Centraal staat het sterfelijke meisje Arachne dat de godin Athena uitdaagt tot een weefwedstrijd. Beiden weven een tapijt met als onderwerp 'de Roof van Europa'.

Op de voorgrond zie je de wedstrijd. De godin Athene is vermomd als oude vrouw, die spint. De jonge Arachne komt rechts in beeld en draagt een witte top. Wij zien haar rug en zij kijkt van ons weg. Drie helpsters assisteren. Op de achtergrond zie je op een verhoogd platform de tapijten over 'de Roof van Europa' die af zijn; zij worden door enkele dames bewonderd. Daarvoor staat een boze Athena met helm die haar rivale Arachne met een spinspoel op haar hoofd slaat. Verderop meer over de achtergronden van dit schilderij getiteld 'De Spinsters'. Het thema is naar mijn mening typisch vaderlands uitgewerkt. Maar spinnen en weven heeft alles te maken met matriarchale kunsten die wortelen in moederlandse culturen van balans.

De inhoud. In het volgende artikel komen vijf paragrafen aan de orde.

1. **Het weven in verbinding met de kosmos**
2. **Weven in wereldculturen**
3. **de Grote Godin als spin**
4. **Weven in de Eerste tempel in het Oude Testament**
5. **Weven in het Nieuwe Testament**

De eerste drie thema's komen aan de orde op 15 november 2014 wanneer diverse sprekers hierover hun licht laten schijnen.

Thema nr 4 en 5 over het Oude en Nieuwe Testament komen met name aan de orde op 7 maart 2015.

Op deze wijze worden beide dagen door het jaarthema Wijsheid Weeft met elkaar verbonden.

1. Het weven in verbinding met de kosmos

Het weven en de kosmos. Het weven symboliseert in oude en hedendaagse culturen de structuur en de beweging van de kosmos. Het is een werk van schepping. Wanneer het werk klaar is, knipt de weefster de draad door en spreekt daar een zegenformule over uit; evenzo doet de vroedvrouw wanneer zij de navelstreng doorsnijdt.

Het weefgetouw bestaat uit vier balken: twee verticale en twee horizontale: deze symboliseren het universum. De bovenste horizontale balk wordt gestut door twee verticale balken en staat voor de hemel en de onderste horizontale balk staat voor de aarde.¹

Over de schering en de inslag.

De schering staat voor de verticale lijn, die alle niveau's van bestaan verbindt. De schering staat voor het eeuwige en onveranderlijke, voor de *forma*.

De inslag is te zien in de horizontale lijn. Deze staat voor tijd en ruimte. Voor het causale en tijdelijke, het veranderlijke, voor de *materia*.²

De schering en de inslag maken samen een kruisbeweging bij elke draad. Het kruis staat voor de vereniging van tegendelen; het staat voor de verbinding van het mannelijke en vrouwelijke: voor *forma* en *materia*.

Ook de verschillende kleuren van de vier elementen symboliseren de verbinding tussen de mannelijke elementen Lucht en Vuur en de vrouwelijke elementen Water en Aarde. Zij zijn elkaars complementen.

Weven is iets scheppen. Op kosmologisch niveau staat weven voor het verbinden of verenigen van verschillende realiteiten of bewustzijnslagen.

Weven en verruimd bewustzijn. Weven staat ook voor het uittreden uit het dagbewustzijn in een verruimd of kosmisch bewustzijn. Van hieruit kun je kijken in het verleden én in de toekomst; in deze verruimde bewustzijnstoestand kun je sjamaniseren, dromen uitleggen, vooroudergeesten oproepen en profeteren. Spinsters en weefsters openen en sluiten diverse cycli af: de individuele, historische en kosmische cycli.

Maan. Er is een verbinding met de maan.

Kosmos. Er is verbinding met de kosmos, met de spin die het web van leven weeft, met de schikgodinnen: de Moiren.

De Grote Moeder als spin in het kosmisch web. De Grote Moeder wordt gezien als de kosmische spin; zij spint de draad die de navelstreng vormt tussen mens en kosmos. Zij weeft de mens in het web of het patroon van de wereld en verbindt de mens daarmee. De grote Moeder wordt ervaren als spin in haar kosmische web. Zij is de spin in het centrum van de kosmos of matrix, waaruit allerlei kleinere matrixen voortkomen.

Wat voor de Grote Moeder geldt, geldt ook voor alle Moedergodinnen en dus ook Asjera van Kanaän. De spinspoel is het attribuut van alle Moedergodinnen, maangodinnen en weefsters van het lot. Zij vormen haar derde aspect; dit derde en zwarte aspect staat voor dood en wedergeboorte, staat voor de **toekomst**.

Godin-symbolen blijvend overgeleverd. De weefkunst wordt wetenschappelijk gerubriceerd onder volkskunst of folklore. En deze gelukkige omstandigheid heeft ervoor gezorgd dat dit moederlandse

domein van vrouwen ook in het patriarchaat hun onbetwiste thuisland blijft. Daar waar houtsnijwerk of metaalbewerking een activiteit of ambacht van *mannen* wordt, mag het onschuldige werken met textiel, brood, papier, eieren, stro en mandala's tekenen en schilderen op muren of vloeren, het handwerk van vrouwen blijven. Het gebeurt thuis en wordt daar van generatie op generatie overgeleverd. Gezien als onschuldige huisnijverheid en folkore blijft het veilig onder de 'volkskunst' en wordt niet gepatriarchaliseerd.

Kijk in de linnenkast! Door hun veilige rubricering onder onschuldige volkskunst zijn veel symbolen van generatie op generatie door grootmoeder, moeders en hun dochters doorgegeven zonder door de kerk gepatriarchaliseerd te zijn; dit is dus wel gebeurd bij het houtsnijwerk en de metaalbewerking.³

Wanneer een vrouw uit agrarische samenlevingen in patriarchale tijden trouwen, verhuist zij naar het huis van de man. Dan neemt zij een uitgebreide bruidsschat mee van textiele kleden die vaak nog door vele generaties moeders, grootmoeders en overgrootmoeders vóór haar zijn vervaardigd. In de linnenkast ligt haar mobiele schat; en daar vind je nu nog een schat aan oeroude godin-symbolen opgeslagen....

Weven als rituele bezigheid. Allerlei rituele momenten in het leven worden uitgeweven en uitgeborduurd in de lange en donkere (winter)avonden... Voor rituele levensmomenten als geboorte, menstruatie, huwelijk en dood, worden symbolen gebruikt die bepaalde boodschappen uitdrukken. De vrouwen communiceren van generatie op generatie via beelden.⁴ Deze wevende en bordurende vrouwen zijn zich bewust dat weven te vergelijken valt met kosmisch scheppen.

Overgeleverde hoofdsymbolen van over de hele wereld zijn: de Grote Moeder in natuurlijke én zeer **abstracte** vormen. In haar abstracte vorm herken je haar niet als je niet weet waarop te letten. Je ziet haar lichaam in diverse vormen; je ziet de levensboom; het gehoornde hoofddeksel; de hinde; de vogel. Talloze mannelijke dieren als het hert en het paard en roofdieren verschijnen er in de textiele volkskunsten; ook het mannelijke komt in beeld om de balans tussen mannelijk en vrouwelijk aan te geven. Dit zijn enkele voorbeelden uit de vele, vele anderen. Het onderzoek hierna begint langzaam op gang te komen; dit omdat vrouwen pas enkele generaties de geleerden van de academische wereld versterken.

2. Weven in wereldculturen

In het volgende passeren een aantal wereldculturen de revue. Zowel op 15 november 2014 als op 7 maart 2015 zullen diverse sprekers over het weven in diverse antieke en moderne culturen spreken. Hierna volgt slechts een enkele greep uit de symboliek rond weven in wereldculturen.

Hindoeïsme en Boeddhisme. De werelden worden geweven als schering. Alles in de kosmos is verbonden door een onzichtbaar web.

In gepatriarchaliseerde wereldgodsdiensten als het Hindoeïsme en het Boeddhisme meent men dat het *web van illusie* geweven wordt. Het weefsel van samsara of maya (beiden staan voor 'illusie') is geweven en verandert continu.

Vanuit moederlands perspectief zie ik dit anders. Het is een patriarchale gedachte de aardse realiteit als 'illusie' te zien, als 'Maya'. Want het fysieke en zichtbare is even sacraal als het onzichtbare. Zichtbaar en Onzichtbaar zijn delen van een groter geheel, een grotere matrix. Oog te krijgen voor het onzichtbare is van belang bij het ontwikkelen van een nieuw geïntegreerd bewustzijn waar intuïtie en ratio met elkaar verbonden zijn.

China. Het heen en weer gaan van de spoel op het kosmische weefgetouw staat voor de wisseling van yang naar yin en yin naar yang.

Egypte. Neith is de weefster van de wereld en heeft de spin als partnerdier.

Soemerië/Babylonië/Syrië. Ishtar en Atargatis zijn weefsters van de wereld en van het lot en snijden de draad van leven door. Ashjra van Kanaän heeft als attribuut een spinspoel.⁵

Scandiniavië en Germanen. Holda en de Nornen zijn de weefsters van het lot. Holda staat in verbinding met Holle. Hier valt veel meer over te vertellen; dat gebeurt op 15 november.

Kreta en het labrynt. Prinses Ariadne geeft de Atheense held Theseus een rode draad om uit het labrynt te komen.⁶ Zij is de inwijdster... Zij is de erfprinses, de dochter van koningin Pasiphaë, in de vaderlandse mythe is de dynastieke koningin niet meer dan 'de vrouw van koning Minos'.⁷ Wij kennen uit de voor-Helleense mythe een moederlandse Ariadne.⁸ Uit de gepatriarchaliseerde mythe kennen wij een vaderlandse Ariadne.⁹

De mythe van prinses Europa. Natuurlijk gaat hieraan vooraf de mythe van prinses Europa die ontvoerd wordt door Zeus in stierengedaante. In de stier komt het mannelijke principe uit de oudere lunaire culturen naar voren.¹⁰

De historische achtergrond. Het lunaire symbool van de mannelijke stier als partner van de maangodin, transformeert zich nu naar de mannelijke held uit de solaire mythen.¹¹ Deze held gedraagt zich niet meer hoffelijk naar vrouwen toe; vrouwen worden ontvoerd en verkracht en tot een huwelijk met de nieuwe Indo-Europese machthebbers gedwongen. De stormgod die met donder en bliksem slingert, neemt het over.¹² Zeus in stierengedaante uit de lunaire vrouwvriendelijke culturen ontwikkelt zich tot verkrachter en overheerser.

Grieks-Romeins. De Grieks-Romeinse godin Athene-Minerva is de weefster van de wereld, net als Harmonia dat ook is. Persephone, Harmonia, de Fates en de aardse vrouw Arachne staan ook met weven in verbinding.

3. de Grote Godin als spin

India. Kali kan net als Athene in Griekenland verschijnen als spin. Zij heeft dan twee poten en zes armen en manifesteert zich als een acht-benige spin. Sommige spinnen eten na de bevruchting de mannetjes-spin op, hetgeen de Hindoes aan Kali doet herinneren.¹³

Oceanië. De Oude Spin is in sommige mythen de schepster van het universum.

Inheemse culturen in Amerika. Pueblo-Indianen zien de Spin-Vrouw als de schepster van het universum. Zij begint met het spinnen van de schepping door twee draden oost-west en noord-zuid te spinnen. Ze krijgt twee dochters: zon en maan.

Griekenland. Ook de godin Athene verschijnt als spin; zij munt in haar menselijke gedaante uit in het weven.

Over Athene en Arachne. In de pre-Helleense en *moederlandse* mythe zou Athene wellicht ook 'Arachne' of 'spin' geheten hebben. Arachne is Athene in de verschijningsvorm van een spin.¹⁴ We zien hier Athene in haar regenererende derde en zwarte functie, die ook op de toekomst gericht is.

Over Arachne. Arachne is een meisje uit Colophon, een stad in Lydië in Ionië in Klein-Azië waar veel Grieken vanuit Griekenland naar toe geëmigreerd zijn. Deze stad is vermaard om haar purperen stoffen. Arachne is de dochter van een purperverfster uit Ionië. Het meisje munt uit in de weefkunst.

De vaderlandse mythe over Arachne. Nu wordt het motief van de rivaliteit en afgunst als verhaalmotief geïntroduceerd, zoals te zien is op bovengenoemd schilderij 'de Spinsters'. Het meisje Arachne daagt de godin Athene uit; Athene als de algemeen erkende spinster van de Olympus. De godin neemt de uitdaging aan. Arachne weeft zo vaardig dat Athene boos wordt. Nu verscheurt zij het werk van het meisje. Zij slaat haar zo lang en hevig dat de ongelukkige zich diep vernederd voelt en zich aan een touw verhangt. Maar... Athene roept haar tot leven in de gedaante van een spin, die alleen maar andere spinnen voortbrengt. Hier zie je weer het oudere moederlandse motief van de regeneratie.

Historische achtergrond. Ik speur de historische achtergrond van de mythe na en lees: 'Sommige moderne mythografen veronderstellen dat deze mythe betrekking heeft op een of andere rivaliteit tussen de handel in Atheense stoffen en die in textiel van Lydische herkomst.'¹⁵ Dus een soort handelsoorlog tussen Athene in Griekenland en Colophon in Ionië in Klein-Azië zou aan de mythe ten grondslag liggen; rivaliteit is een vaderlands thema want in het moederland wisselt men geschenken uit.

Over Moira en de Moiren. Er is ook Moira; zij wordt soms in drievoud voorgesteld en dan spreekt men van de 'Moiren' of 'schikgodinnen'. Klotho is de spinster die de draad spint; Lachesis is de lotbeschikster die de inhoud van het lot bepaalt; tot slot is er als derde Atropos, die de levensdraad doorsnijdt. Zij zijn dochters van Nyx of Nacht. Bij de Romeinen heten zij Fata of Parcae.

De pre-Heleense moederlandse Penelope. Koningin van het Griekse eiland Ithaca en gemalin van Odysseus is Penelope. Zij is in de matriarchale mythe de grote weefster.

De vaderlandse Penelope. Later in de Odyssee weeft zij het lijkkleed voor haar schoonvader, terwijl meer dan honderd minnaars in de langdurige afgewezigheid van Odysseus haar het hof maken. Zij zegt toe een van hen te trouwen als het kleed af is, maar wat zij overdag weeft haalt zij 's nachts weer uit.

4. Weven in de Eerste tempel in het Oude Testament

Israël. Wijsheid weeft.

Kanaän. In Kanaän is er de grote Moedergodin Asjera van West-Semitisch Kanaän. Zij heeft de spinklos als attribuut.¹⁶

Israël. In de Eerste Tempel is er de oeroude Hebreeuwse traditie waarbij weven centraal staat.

*Tempelpriesteressen weven gewaden voor Asjera in de tempel (2Kon. 23:7).¹⁷ Op dit punt zal Dr. Margaret Barker in haar twee lezingen op 7 maart 2015 verder ingaan.

*Profetessen binden strikken om de polsen en winden sluiers om het hoofd.¹⁸

*Koningin Izebel heeft 400 profetessen of priesteressen.¹⁹

*De priesterlijke kleding is geweven van linnen.

*De voorhang van de tempel bestaat uit repen linnen en wol van vier kleuren die de elementen symboliseren.

Rood staat voor vuur

Blauw staat voor lucht

Paars staat voor water

Wit (linnen) staat voor de aarde omdat vlas uit de aarde voortkomt.

Ook op de vier kleuren die voor de vier elementen staan, zal Margaret Barker op 7 maart ingaan.

De tempeldienst in de tempel te Jeruzalem op aarde reflecteert de eredienst in de hemel. Priesters in het Heilige der Heilige dragen wit-linnen kleding; het is kleding van de engelen. In visioenen ziet men de hemelse figuren altijd in witte lichtgevende kleding.

5. Weven in het Nieuwe Testament

Het Hebreeuwse Christendom is een directe voortzetting van de traditie van de Eerste Tempel. Hier worden de tempelmaagden *duiven of Maria's* genoemd. Ook Maria, de moeder van Jezus, wordt 'duif' genoemd.²⁰ Op vele orthodoxe christelijke afbeeldingen spint zij in de tempel rode wol. Zij is een van de meisjes die de laatste tempelvoorhang weeft voordat hij door de Romeinen wordt weggehaald. Op diverse afbeeldingen weeft zij de voorhang met rode wol.²¹ Deze voorhang heeft enorme afmetingen, zo heeft Margaret Barker exact berekend.

* Het opstandingslichaam of licht-lichaam of ziele-lichaam van Jezus na gedaanteverwisseling of transformatie op berg Tabor, is wit.²²

*De Gnosis en gnostiek zijn een voortzetting van de oude Hebreeuwe tempeltraditie. In de gnostische tekst *De lessen van Silvanus* heeft Silvanus het over een Vader en een Moeder in de hemel:
*'Mijn zoon keer terug tot je hemelse natuur,
keer terug naar je eerste Vader, God,
en naar Wijsheid, je Moeder, door wie je tot aanzijn kwam'*.²³

Elders in deze tekst spreekt Wijsheid. Zij zegt:

*'Kom tot mij, jullie dwazen, en neem een geschenk aan,
namelijk het inzicht in wat goed is en uitnemend.*

Ik geef jullie een hogepriesterlijk kleed dat geweven is uit alle wijsheid' ...

*Bekleed jezelf met wijsheid als een mantel, plaats kennis op jezelf als een kroon en neem plaats op de troon van waarneming (Silvanus, 89).*²⁴

Wijsheids geheime kennis is als een kleed. Het kleed brengt inzicht in de eigen goddelijkheid; het brengt een transformatie van bewustzijn. Het brengt eenheid en verbondenheid met de geestelijke wereld. Het brengt 'unity' and 'divinity', eenheid en besef van eigen goddelijkheid. Je gaat achter de sluier van de voorhang in het Heilige der Heilige. Dat is weggelegd voor de kinderen van Wijsheid. De sluiers scheuren en jij schouwt in de dimensies van eenheid binnen de goddelijke werelden. Dan draag je Wijsheids kleed.

Moge beide dagen in het najaar van 2014 en het voorjaar van 2015 bijdragen aan dit bewustzijn van eenheid en verbondenheid van allen met alles.

Annine van der Meer, 1 september 2014.
Academie PanSophia, vz.

- ¹ *Dictionnaire des Symboles. Mythes, Rêves, Coutumes, Gestes, Formes, Figures, Couleurs, Nombres*, onder 'tissage', Jean Chevalier, Alain Gheerbrant ed., Parijs, 1969, 1982, p. 1097.
- ² J.C. Cooper, *Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols*, London, 1978, 1988, 190.
- ³ Mary Kelly, *Goddess, Women, Cloth. A worldwide tradition of making and using ritual textiles*, Studiobooks, 2011, 3.
- ⁴ Mary Kelly, *Goddess Embroideries of the Northlands*, Studiobooks, 2007, 295-325.
- ⁵ Annine van der Meer, *Van Venus tot Madonna, een verborgen geschiedenis*, Den Haag, 2006, 289. Afk: VVTM
- ⁶ VVTM 311.
- ⁷ VVTM 313; van der Meer, *Venus Is Geen Vamp*, Geesteren, 2009, 275, 281. Afk. VIGV.
- ⁸ VVTM 314; van der Meer, *The Language of MA*, Den Haag, 2013, **321** over Ariadne en Minoïsche beschaving, 385, **393** over mythe Ariadne en Theseus. Afk. LOMA.
- ⁹ VVTM 315.
- ¹⁰ Over Europa zie VVTM 310; VIGV 270 nr [3.78]; LOMA 321, 384-5, 431, 491.
- ¹¹ Heide Göttner-Abendroth, *Für Brigida. Göttin der Inspiration*, Frankfurt am Main, 1998, 193.
- ¹² VVTM **264, 315-6**; Gilgamesj 252, 263; Theseus 313-4; Odysseus, 263; Anat 292.
- ¹³ Maarten Timmer, *Van Anima tot Zeus, Encyclopedie van begrippen uit de mythologie, religie, alchemie, cultuurgeschiedenis en analytische psychologie*, Rotterdam, 2001, 700; Walker, *The Woman's Dictionary*, 419.
- ¹⁴ Barbara Walker, *The Woman's Dictionary of Symbols and Sacred Objects*, New York, 1988, 419.
- ¹⁵ Gillon Augé, *Dictionnaire de la mythologie Grecque et Romaine*, Parijs, 1968; Ne vert. Joël Schmidt, *Griekse en Romeinse Mythologie*, 43.
- ¹⁶ VVTM 289; van der Meer, *Van Sophia tot Maria*, Geesteren, 2008, 140 n. 134. Afk. VSTM.
- ¹⁷ VVTM 425.
- ¹⁸ VVTM 411
- ¹⁹ VSTM 143 VVTM 420.
- ²⁰ VSTM 209.
- ²¹ VSTM 209.
- ²² VSTM 211.
- ²³ NHC VII.4.89-92; VSTM 204.
- ²⁴ CG Silvanus VII.4.89; NHC VII.4.89-92; Jacob Slavenburg en Willem Glaudemans, *Nag Hammadi Geschriften*, Lessen van Silvanus, VII.4.89, p. 828.